

Vec C-460/23 [Kinshasa]ⁱ

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

21. júl 2023

Vnútroštátny súd:

Tribunale di Bologna

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

17. júl 2023

Obvinená:

OB

ⁱ Názov tejto veci je fiktívny. Nezodpovedá skutočnému menu ani názvu žiadneho z účastníkov konania.

Predmet konania vo veci samej

Trestné konanie vedené voči pani OB, pôvodom z Konga, obvinenej zo spáchania skutkov smerujúcich k zabezpečeniu neoprávneného vstupu dvoch maloletých osôb, tiež cudzích štátnych príslušníčok, na územie Talianska, ako aj zo spáchania trestného činu prechovávaní falošných dokladov totožnosti týkajúcich sa obvinenej a dvoch uvedených maloletých osôb.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Vnútroštátny súd kladie na základe článku 267 ZFEÚ otázku týkajúcu sa zlučiteľnosti Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) s právnymi predpismi Únie o napomáhaní nelegálnemu prisťahovalectvu a tiež príslušných talianskych vykonávacích predpisov, ktoré v oblasti trestného činu napomáhania neoprávneného vstupu cudzinca nestanovujú, že účel humanitárnej pomoci by bolo možné považovať za dôvod vylučujúci trestnosť.

Prejudiciálne otázky

1. Bráni Charta základných práv, najmä zásada proporcionality uvedená v článku 52 ods. 1 v spojení s právom na osobnú slobodu a právom vlastníť majetok podľa článkov 6 a 17, ako aj s právom na život a právom na nedotknuteľnosť osoby podľa článkov 2 a 3, právom na azyl podľa článku 18 a právom na rešpektovanie rodinného života podľa článku 7 ustanoveniam smernice 2002/90/ES a rámcového rozhodnutia 2002/946/SVV [implementovaným do talianskeho právneho poriadku právnou úpravou uvedenou v článku 12 T.U.I. (Testo Unico Sull'Immigrazione – kodifikované znenie právnych predpisov v oblasti prisťahovalectva)] v časti, v ktorej ukladajú členským štátom povinnosť stanoviť trestnoprávne sankcie proti každému, kto úmyselne napomáha alebo sa dopúšťa skutkov smerujúcich k napomáhaniu neoprávnenému vstupu cudzincov na územie Únie, a to aj v prípade, že účelom takehoto konania nie je dosiahnutie zisku, pričom členským štátom sa zároveň nestanovuje povinnosť vylúčiť trestnosť konania spočívajúceho v napomáhaní neoprávnenému vstupu s cieľom poskytnúť cudzincovi humanitárnu pomoc?

2. Bráni Charta základných práv, najmä zásada proporcionality uvedená v článku 52 ods. 1 v spojení s právom na osobnú slobodu a právom vlastníť majetok podľa článkov 6 a 17, ako aj s právom na život a právom na nedotknuteľnosť osoby podľa článkov 2 a 3, právom na azyl podľa článku 18 a právom na rešpektovanie rodinného života podľa článku 7 ustanoveniam týkajúcim sa skutkovej podstaty v prejednávanej veci uvedeným v článku 12 T.U.I. v časti, v ktorej sa sankcionuje konanie osoby páchajúcej skutky smerujúce k zabezpečeniu neoprávneného vstupu cudzinca na územie Talianska, a to aj

v prípade, že účelom takéhoto konania nie je dosiahnutie zisku, pričom sa zároveň nevylučuje trestnosť konania spočívajúceho v napomáhaní neoprávnenému vstupu s cieľom poskytnúť cudzincovi humanitárnu pomoc?

Uvedené ustanovenia práva Únie

Smernica Rady z 28. novembra 2002, ktorá definuje napomáhanie neoprávnenému vstupu, tranzitu a pobytu; najmä: článok 1

Rámcové rozhodnutie Rady z 28. novembra 2002 o posilnení trestného systému na zabránenie napomáhaniu neoprávnenému vstupu, tranzitu a pobytu (2002/946/SVV); najmä: článok 1 ods. 1, článok 6

Charta základných práv Európskej únie; najmä: článok 52 ods. 1

Uvedené vnútroštátne predpisy

Decreto legislativo n. 286 del 25 luglio 1998 (Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell'immigrazione e norme sulla condizione dello straniero) [legislatívny dekrét č. 286 z 25. júla 1998 (kodifikované znenie právnych predpisov týkajúcich sa právnej úpravy prisťahovalectva a pravidiel o postavení cudzincov: ďalej len „TUI“)]; konkrétne: článok 12

1. *Kto v rozpore s ustanoveniami tohto kodifikovaného znenia podporuje, riadi, organizuje, financuje alebo vykonáva prepravu cudzincov na územie talianskeho štátu, alebo sa dopúšťa iných skutkov smerujúcich k nezákonnému zabezpečeniu ich vstupu na územie talianskeho štátu alebo iného štátu, ktorého dotknutá osoba nie je štátnym príslušníkom alebo v ktorom nemá povolenie na trvalý pobyt, potrestá sa odňatím slobody na dva roky až šesť rokov a peňažným trestom vo výške 15 000 eur za každú osobu, pokiaľ daný skutok nepredstavuje závažnejší trestný čin.*
2. *Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 54 codice penale (trestný zákon), záchrana a humanitárna pomoc poskytovaná v Taliansku cudzincom v núdzi, ktorí sa v každom prípade nachádzajú na území talianskeho štátu, nie sú trestným činom.*

... [nasledujúce odseky týkajúce sa podobných, ale závažnejších skutkových podstát, ktoré sa trestajú prísnejšie]

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 Dňa 27. augusta 2019 pani OB, pôvodom z Konga, prekročila vzdušnú hranicu v Bologni, kam priletela z mesta Casablanca, preukázala sa falošným senegalským pasom a sprevádzala dve dievčatá vo veku osem a trinásť rokov, za ktoré predložila falošné cestovné pasy. Týmto spôsobom sa OB dopustila skutkov

smerujúcich k zabezpečeniu neoprávneného vstupu dvoch maloletých osôb na územie Talianska a bola obvinená zo spáchania trestného činu „napomáhania neoprávnenému vstupu cudzinca“ v zmysle článku 12 ods. 1 TUI.

- 2 Dňa 28. augusta 2019 bola OB zadržaná, pričom dve maloleté boli na príkaz Tribunale per i minorenni (súd pre maloletých, Taliansko) umiestnené do príslušného prijímacieho centra.
- 3 Dňa 29. augusta 2019 pani OB vypočul Giudice per le Indagini Preliminari del Tribunale di Bologna (sudca pre predbežné vyšetrovanie Súdu v Bologni, Taliansko), pred ktorým obvinená vyhlásila, že je na úteku z Konžskej demokratickej republiky, aby unikla vyhrážkam smrťou, ktoré jej a jej rodine adresoval jej partner po rozpade ich vzťahu. Ďalej uviedla, že maloleté osoby, ktoré cestovali spolu s ňou, sú jej dcéra a jej neter (dcéra zosnulej sestry, ktorú má zverenú do starostlivosti), pričom ich vzala so sebou z dôvodu obáv o ich telesnú integritu. Uvedený sudca potvrdil zadržanie pani OB, nenariadil však jej ďalšiu väzbu.
- 4 Dňa 9. októbra 2019 obvinená požiadala o medzinárodnú ochranu. Príslušné konanie sa zatiaľ neskončilo.
- 5 Tribunale per i minorenni (súd pre maloletých) následne zistil, že jedna z dvoch maloletých je skutočne dcéra obvinenej, pričom v prípade druhej maloletej pravdepodobne ide skutočne o jej neter.
- 6 Dňa 29. mája 2023 požiadal obhajca obvinenej na pojednávaní pred vnútroštátnym súdom o predloženie návrhu na začatie prejudiciálneho konania Súdnu dvoru; vnútroštátny súd tejto žiadosti vyhovel a prerušil vnútroštátne konanie.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 7 Vnútroštátnym súdom je Tribunale di Bologna (Súd v Bologni, Taliansko), ktorý má posúdiť trestnú zodpovednosť obvinenej.
- 8 Vnútroštátny súd na úvod vysvetľuje, že skutková podstata napomáhania neoprávnenému vstupu cudzinca podľa článku 12 ods. 1 TUI má povahu ohrozujúceho trestného činu, v tom zmysle, že zámerom talianskeho zákonodarcu je, s cieľom predbežne zabrániť ujme na právach, potrestať príslušné konanie samo osebe, už len z dôvodu skutočnosti, že došlo k spáchaniu skutkov smerujúcich k zabezpečeniu neoprávneného vstupu štátnych príslušníkov tretích krajín, a to bez ohľadu na dôvody, ktoré k spáchaniu týchto skutkov viedli. Okrem toho sa nevyžaduje osobitný zámer dosiahnuť trestným činom zisk (konkrétny úmysel získať prospech, ktorý je relevantný len ako príťažujúca okolnosť).

- 9 Ďalší aspekt tejto skutkovej podstaty spočíva v jej voľnej forme, čo znamená, že trestný čin môže páchatel' spáchať akýmkoľvek spôsobom, za akýchkoľvek okolností. Príslušné konanie preto môže mať zvlášť širokú škálu podôb.
- 10 Jediný dôvod vylučujúci trestnosť sa stanovuje v článku 12 ods. 2 TUI, nevzťahuje sa však na prejednávanú vec, keďže jeho predpokladom je, že záchrana a humanitárna pomoc sa poskytujú cudzincovi, ktorý sa už nachádza na území Talianska (možnosť napomáhania pobytu alebo napomáhania tranzitu z Talianska do iných členských štátov).
- 11 Z uvedeného vyplýva, že trestná sankcia sa ukladá aj tomu, kto napomáhal neoprávnenému vstupu cudzinca na účely humanitárnej pomoci, a aj v prípade, že takýto cudzinec je v núdzi.
- 12 V nadväznosti na uvedené vnútroštátny súd poznamenáva, že talianska právna úprava je v súlade s regulačným rámcom práva Únie, tak ako ho vymedzujú smernica 2002/90/ES a rámcové rozhodnutie 2002/946/SVV (ďalej len „právny rámec EÚ“), keďže podľa tohto právneho rámca sa vo vzťahu k napomáhaniu vstupu jednak nevyžaduje účel dosiahnutia zisku, jednak sa nestanovujú presné požiadavky na identifikáciu protiprávneho konania, ktoré môže preto nadobudnúť rôzne podoby.
- 13 Pokiaľ ide o dôvod vylučujúci trestnosť, v článku 1 ods. 2 smernice sa stanovuje len možnosť a nie povinnosť členských štátov vylúčiť trestnú zodpovednosť v prípadoch, keď k napomáhaniu neoprávnenému vstupu došlo s cieľom poskytnúť humanitárnu pomoc.
- 14 Stanovením trestnej zodpovednosti za predmetné konanie sa právny rámec EÚ, ako aj sporné vnútroštátne právne predpisy, zameriavajú na boj proti obchodovaniu s nelegálnymi migrantmi a ich vykorisťovaniu, a to aj zločineckými organizáciami, ktoré neváhajú ohroziť životy samotných migrantov. Ďalším cieľom je zabezpečiť, aby migračné toky prebiehali usporiadaným a kontrolovaným spôsobom.
- 15 Vnútroštátny súd však poukazuje na možný rozpor s kritériami uvedenými v článku 52 ods. 1 Charty, pokiaľ ide o nutnosť a proporionalitu, t. j. primerané vyváženie dotknutých protichodných záujmov.
- 16 Uvedený súd nastoľuje otázku týkajúcu sa oprávnenosti neexistencie dôvodu vylučujúceho trestnosť v súvislosti s prípadmi, keď ku konaniu smerujúcemu k napomáhaniu neoprávnenému vstupu cudzincov dochádza na účely humanitárnej pomoci spočívajúce v tom, že dotknutej osobe sa umožní výkon základných práv, ako sú právo na život a na nedotknuteľnosť osoby, ktorým sa poskytuje ochrana v článkoch 2 a 3 Charty, právo na azyl, ktoré je predmetom ochrany podľa článku 18 Charty, a právo na rešpektovanie rodinného života, chránené podľa článku 7 Charty.

- 17 Ochranu týchto základných práv treba podľa názoru vnútroštátneho súdu zohľadniť pri vyvažovaní, ktoré musí byť základom spoločnej imigračnej politiky; vnútroštátny súd poznamenáva, že v právnom rámci EÚ, ako aj v talianskej právnej úprave naopak prevažuje nepomer v prospech ochrany záujmu na kontrole migračných tokov vedúci aj k strate základných práv, ktorá nie je nevyhnutná.
- 18 Vnútroštátny súd uvádza, že samotný normotvorca Únie, tým, že v článku 1 ods. 2 smernice 2002/90/ES stanovil možnosť členských štátov zaviesť dôvod vylučujúci trestnosť spočívajúci v poskytnutí humanitárnej pomoci, potvrdzuje, že zavedenie takéhoto dôvodu beztrestnosti by nepredstavovalo prekážku pri dosahovaní cieľov kontroly migračných tokov. Uvedený súd okrem toho poznamenáva, niektoré členské štáty (napríklad Fínsko, Belgicko, Španielsko) už humanitárny účel rôznym spôsobom uznávajú ako dôvod beztrestnosti.
- 19 Vnútroštátny súd zdôrazňuje, že hoci v prípade kontroly migračných tokov ide o významný a legitímny cieľ, právny rámec EÚ (a aj zodpovedajúca talianska právna úprava) ho vykonáva neprimeraným spôsobom, pretože neumožňuje vylúčiť trestnosť konania (umožňujúceho neoprávnený vstup, ktoré sa zameriava na poskytnutie humanitárnej pomoci), ktorým sa páchatel' v skutočnosti usiluje o dodržiavanie základných práv hodných ochrany.
- 20 Z tohto dôvodu sa zdá, že právny rámec prijatý normotvorcom Únie je v rozpore s kritériami primeranosti, keďže umožňuje obetovať základné práva hodné ochrany v prípadoch, keď takáto strata nie je nevyhnutná na dosiahnutie cieľov stanovených samotným normotvorcom.
- 21 Vnútroštátny súd opätovne potvrdzuje, že skutková podstata trestného činu podľa článku 12 ods. 1 TUI, ktorá sa vzťahuje na prejednávajúcu vec, je podľa všetkého v súlade s právnym rámcom EÚ, z vyššie uvedených dôvodov má však pochybnosti o jej zlučiteľnosti s prevažujúcimi zásadami stanovenými v Charte.
- 22 Na jednej strane je jednoznačné, že konanie obvinenej objektívne zodpovedá konaniu, ktoré sa trestá ako trestný čin podľa článku 12 ods. 1 TUI.
- 23 Na druhej strane však to isté konanie možno podľa názoru vnútroštátneho súdu považovať za konanie zamerané na účely humanitárnej pomoci, a to z viacerých hľadísk: z hľadiska práva na život dvoch maloletých, ktoré je v krajine pôvodu ohrozené; z hľadiska práva na azyl dvoch maloletých, v súvislosti so žiadosťou o medzinárodnú ochranu podanou obvinenou (ktorá vo vzťahu k jednému z dievčat vykonáva rodičovské práva a povinnosti, kým druhé dievča bolo zverené do jej starostlivosti); z hľadiska práva na rodinný život, s prihliadnutím na rodičovský a príbuzenský vzťah medzi dvoma maloletými, ktorých vstupu na štátne územie sa napomohlo, a samotnou obvinenou (ktorá je ich matka a teta).
- 24 Ak by sa však účel humanitárnej pomoci vo vnútroštátnom konaní aj potvrdil, vnútroštátny súd by mal podľa talianskej právnej úpravy obvinenú v každom prípade odsúdiť, pretože ustanovenia článku 12 TUI nestanovujú zodpovedajúci dôvod vylučujúci trestnosť.

- 25 Vnútroštátny súd na záver spresňuje, že obvinená nie je v súčasnosti obmedzená na osobnej slobode, napriek tomu však navrhuje, aby sa vec prejedнала v skrátenej konaní podľa článku 105 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, keďže nastoľuje otázky týkajúce sa výkladu a platnosti, ktoré by mohli mať bezprostredné dôsledky v súvislosti s prebiehajúcimi súdnymi konaniami v podobných trestných veciach v talianskom právnom poriadku, ako aj právnych poriadkoch iných členských štátov, v rámci ktorých prípadne mohlo dôjsť k obmedzeniu osobnej slobody obvinených.

PRACOVNÝ DOKUMENT